Repertoriul jurisprudenței

ORDONANȚA CURȚII (Camera a șasea)

6 mai 2020*

„Trimitere preliminară – Articolul 99 din Regulamentul de procedură al Curții – Ajutoare acordate de state – Decizie a Comisiei Europene prin care o schemă de ajutor este declarată compatibilă cu piața internă – Legislație națională care exclude posibilitatea acordării unui ajutor în temeiul schemei autorizate în cazul nerespectării unei condiții neprevăzute de decizia Comisiei”

În cauzele conexate C-415/19-C-417/19,

având ca obiect trei cereri de decizie preliminară formulate în temeiul articolului 267 TFUE de Corte suprema di cassazione (Curtea de Casație, Italia), prin deciziile din 4 decembrie 2018, primite de Curte la 28 mai 2019, în procedurile

Blumar SpA (C-415/19),

Roberto Abate SpA (C-416/19),

Commerciale Gicap SpA (C-417/19)

împotriva

Agenzia delle Entrate,

CURTEA (Camera a șasea),

compusă din domnul M. Safjan, președinte de cameră, domnul J.-C. Bonichot (raportor), președintele Camerei întâi, și domnul L. Bay Larsen, judecător,

avocat general: domnul E. Tanchev,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru Blumar SpA și Commerciale Gicap SpA, de G. Mameli, de R. Esposito și de R. Altieri, avvocati;

– pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de G. De Socio, avvocato dello Stato;

– pentru Comisia Europeană, de P. Stancanelli și de F. Tomat, în calitate de agenți,

* Limba de procedură: italiana.

având în vedere decizia luată, după ascultarea avocatului general, de a se pronunța prin ordonanță motivată, în conformitate cu articolul 99 din Regulamentul de procedură al Curții,

dă prezenta

Ordonanță

1 Cererile de decizie preliminară privesc interpretarea articolului 108 alineatul (3) TFUE, a principiului proporționalității și a Deciziei C(2008) 380 a Comisiei din 25 ianuarie 2008 „Ajutor de stat N 39/2007 – Italia – Credit fiscal pentru noile investiții în zonele defavorizate” (denumită în continuare „Decizia din 25 ianuarie 2008”).

2 Aceste cereri au fost formulate în cadrul a trei litigii între Blumar SpA, Roberto Abate SpA și, respectiv, Commerciale Gicap SpA, pe de o parte, și Agenzia delle Entrate (administrația fiscală, Italia), pe de altă parte, în legătură cu refuzul acesteia din urmă de a acorda un credit fiscal acestor societăți, în temeiul unei scheme de ajutoare de stat autorizate prin Decizia din 25 ianuarie 2008.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Prin decizia din 25 ianuarie 2008, Comisia Europeană a considerat că schema de ajutor instituită prin legge n. 296 contenente „Disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale dello Stato (legge finanziaria 2007)” [Legea nr. 296 privind dispozițiile pentru formarea bugetului anual și multianual al statului (Legea finanțelor din 2007)] din 27 decembrie 2006 (supliment ordinar la GURI nr. 299 din 27 decembrie 2006, denumită în continuare „Legea nr. 296/2006”), care instituia un credit fiscal pentru achiziția de echipamente destinate unor structuri de producție situate în anumite regiuni din sudul Italiei (denumit în continuare „creditul fiscal în cauză”), era compatibilă cu piața comună, în temeiul articolului 87 alineatul (3) literele (a) și (c) CE.

Dreptul italian

4 Creditul fiscal în cauză a fost instituit prin alineatele 271-279 ale articolului unic din Legea nr. 296/2006, începând cu perioada fiscală ulterioară celei în curs la 31 decembrie 2006 și până la încheierea perioadei de impozitare în curs la 31 decembrie 2013.

5 Dispozițiile articolului unic alineatul 1223 din această lege au fost abrogate, însă au fost preluate, în termeni identici, la articolul 16 bis alineatul 11 din legge n. 11 che reca norme generale sulla partecipazione dell’Italia al processo normative dell’Unione europea e sulle procedure di esecuzione degli obblighi comunitari (Legea nr. 11 privind dispozițiile generale privind participarea Italiei la procesul legislativ al Uniunii Europene și la procedurile de executare a obligațiilor comunitare) din 4 februarie 2005 (GURI nr. 37 din 15 februarie 2005, denumită în continuare „Legea nr. 11/2005”). Potrivit acestor dispoziții:

„Destinatarii ajutoarelor prevăzute la articolul 87 CE nu pot beneficia de aceste avantaje decât dacă declară, în temeiul articolului 47 din Textul unic al [decreto del Presidente della Repubblica n. 445 (Decretul Președintelui Republicii nr. 445) din 28 decembrie 2000 (supliment ordinar la GURI nr. 42 din 20 februarie 2001)] și al modalităților stabilite prin decretul președintelui Consiliului de Miniștri, care trebuie să fie încă publicat în Gazzetta ufficiale, că nu se numără printre cei care au primit și

ulterior nu au rambursat sau nu au depus într-un cont blocat ajutoarele declarate ilegale sau incompatibile de către Comisia Europeană și care au fost specificate în decretul prevăzut de prezentul alineat."

6 Decreto del Presidente del Consiglio dei ministri (Decretul președintelui Consiliului de Miniștri) din 23 mai 2007 (GURI nr. 160 din 12 iulie 2007) reglementează modalitățile de întocmire a declarației „care ține loc de act de notorietate", menționată la punctul anterior (denumită în continuare „declarația pe proprie răspundere"). Acest decret prevede, la articolul 4 alineatul 1, că această declarație „se referă la ajutoarele a căror recuperare a fost dispusă de Comisia Europeană în temeiul următoarelor decizii:

a) Decizia Comisiei din 11 mai 1999 […] privind schemele de ajutoare puse în aplicare de Italia privind măsuri pentru ocuparea forței de muncă, sub forma unor avantaje acordate în legătură cu încheierea de contracte de formare și de muncă […];

b) Decizia Comisiei din 5 iunie 2002 […] privind un ajutor de stat sub formă de scutiri fiscale și de împrumuturi în condiții preferențiale acordate de Italia unor întreprinderi de servicii publice al căror acționariat este în majoritate public […];

c) Decizia Comisiei din 30 martie 2004 […] privind schema de ajutoare de stat pusă în aplicare de Italia privind dispoziții urgente în materie de ocupare a forței de muncă […];

d) Decizia Comisiei din 20 octombrie 2004 […] privind schema de ajutor pusă în aplicare de Italia în favoarea întreprinderilor care realizează investiții în comunele afectate de calamitățile naturale din anul 2002 […]."

7 Articolul 2 din decreto legge n. 97 (Decretul-lege nr. 97) din 3 iunie 2008, transformat în lege și modificat prin legge n. 129 (Legea nr. 129) din 2 august 2008 (GURI nr. 180 din 2 august 2008), stabilește plafoanele de resurse disponibile pentru diferiții ani de aplicabilitate a ajutorului și reglementează procedura de acces la creditul fiscal în cauză, prevăzând printre altele, pentru proiectele de investiții puse deja în aplicare la data intrării în vigoare a acestui decret-lege, obligația persoanelor interesate de a transmite într-un termen determinat administrației fiscale, sub sancțiunea decăderii din dreptul la ajutor, un formular care echivalează cu o „rezervare a dreptului" de a beneficia de acest credit fiscal.

Litigiul principal, întrebarea preliminară și procedura în fața Curții

8 Situațiile de fapt din cele trei litigii principale sunt, *mutatis mutandis*, identice în cauzele C-415/19-C-417/19. Acestea pot fi rezumate după cum urmează

9 Fiecare dintre recurenții din cauzele principale a solicitat administrației fiscale să poată beneficia de creditul fiscal în cauză.

10 Administrația fiscală le-a respins cererile pentru motivul că nu anexaseră la cererea lor declarația pe proprie răspundere.

11 Acțiunile formulate de acești recurenți împotriva acestor decizii au fost respinse atât în primă instanță, cât și în apel.

12 În cadrul recursurilor formulate în fața instanței de trimitere, și anume Corte suprema di cassazione (Curtea de Casație, Italia), recurenții menționați au invocat încălcarea atât a articolului 108 alineatul (3) TFUE, cât și a Deciziei din 25 ianuarie 2008 și a principiului proporționalității.

13 Instanța de trimitere ridică problema conformității reglementării italiene în discuție în cauza principală cu dreptul Uniunii în măsura în care, pe de o parte, acordarea creditului fiscal în cauză poate fi refuzată pentru simplul motiv că solicitantul a primit un ajutor declarat incompatibil cu piața internă de Comisie, fără a fi necesar ca acesta să fi făcut în mod formal obiectul unui ordin de recuperare, și, pe de altă parte, nu este vorba despre o simplă suspendare a plății unui ajutor nou, ci despre un refuz definitiv al acestuia. În această privință, instanța de trimitere ridică de asemenea problema conformității dreptului național cu principiul proporționalității.

14 În aceste condiții, Corte suprema di cassazione (Curtea de Casație) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară, redactată identic în cele trei cauze principale:

„Având în vedere articolul 108 [alineatul] (3) TFUE, astfel cum a fost interpretat prin [Hotărârea din 15 mai 1997, TWD/Comisia (C-355/95 P, EU:C:1997:241)], Decizia [din 25 ianuarie 2008] și principiul [de drept al Uniunii] al proporționalității, alineatul 1223 al articolului unic din Legea [nr. 296/2006] (în prezent, articolul 16 bis alineatul 11 din [Legea nr. 11/2005]) și Decretul președintelui Consiliului de Miniștri din 23 mai 2007 sunt compatibile cu ordinea juridică [a Uniunii]?”

15 Prin decizia președintelui Curții din 28 iunie 2019, cauzele C-415/19-C-417/19 au fost conexate pentru buna desfășurare a procedurii scrise, precum și în vederea ordonanței.

Cu privire la întrebarea preliminară

16 În temeiul articolului 99 din Regulamentul de procedură al Curții, atunci când răspunsul la o întrebare formulată cu titlu preliminar poate fi în mod clar dedus din jurisprudență sau atunci când întrebarea formulată cu titlu preliminar nu lasă loc niciunei îndoieli rezonabile, Curtea, la propunerea judecătorului raportor și după ascultarea avocatului general, poate oricând să se pronunțe prin ordonanță motivată.

17 Este necesar ca în prezentele cauze să se aplice această dispoziție.

18 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 108 alineatul (3) TFUE, Decizia din 25 ianuarie 2008 și principiul proporționalității trebuie interpretate în sensul că se opun unei legislații a unui stat membru potrivit căreia acordarea unui ajutor de stat în temeiul unei scheme de ajutor instituite de acest stat membru și autorizate prin această decizie este condiționată de o declarație a solicitantului potrivit căreia nu a beneficiat de ajutoare considerate de Comisie ilegale și incompatibile, pe care ar fi omis să le ramburseze sau să le depună într-un cont blocat, chiar dacă nu face obiectul unei cereri de recuperare și în pofida faptului că decizia menționată nu prevede expres o asemenea cerință.

19 Potrivit jurisprudenței Curții rezultate din Hotărârea din 15 mai 1997, TWD/Comisia (C-355/95 P, EU:C:1997:241), la care se referă instanța de trimitere în deciziile sale de trimitere și în întrebarea sa, Comisia este îndreptățită să condiționeze plata unui ajutor nou de recuperarea unor ajutoare declarate ilegale și incompatibile cu piața internă. Astfel, Curtea a statuat că Comisia, pe de o parte, este competentă să ia în considerare eventualul efect cumulat al ajutoarelor anterioare ilegale și nerestituite și al ajutoarelor noi și, pe de altă parte, nu poate constata compatibilitatea cu piața internă a unor ajutoare noi decât dacă elementele aflate la dispoziția sa îi permit să ajungă la această concluzie (a se vedea în acest sens Ordonanța din 21 ianuarie 2010, Iride și Iride Energia/Comisia, C-150/09 P, nepublicată, EU:C:2010:34, punctul 70).

20 În speță, din dosarul prezentat Curții reiese că în Decizia din 25 ianuarie 2008 Comisia a ținut seama de faptul că legislația națională în discuție în litigiul principal refuză acordarea creditului fiscal în cauză solicitantului care a beneficiat de un ajutor declarat de către Comisie ilegal și incompatibil, în cazul în care acesta face obiectul unei cereri de rambursare, iar ajutorul nu a fost rambursat sau depus într-un cont blocat.

21 Trebuie să se constate că această legislație națională, deși are vocația să asigure respectarea condițiilor menționate de Curte în Hotărârea din 15 mai 1997, TWD/Comisia (C-355/95 P, EU:C:1997:241), instituie totuși condiții mai restrictive din moment ce prevede refuzul acordării ajutorului de stat pentru simplul motiv că solicitantul nu a prezentat declarația pe proprie răspundere, independent de aspectul dacă acesta a beneficiat efectiv de un ajutor declarat ilegal și incompatibil sau, dacă este cazul, de existența unei cereri de rambursare a acestui ajutor, al cărei destinatar ar fi.

22 O astfel de cerință nu aduce însă atingere obligațiilor evocate în această hotărâre și nici nu modifică schema de ajutor autorizată prin Decizia din 25 ianuarie 2008. În consecință, aceasta nu poate repune în discuție compatibilitatea cu piața internă a aceleiași scheme și, prin urmare, nu poate fi considerată contrară acestei decizii.

23 În plus, astfel cum arată Comisia în observațiile sale scrise, deși articolul 108 alineatul (3) TFUE obligă statele membre să notifice Comisiei proiectele lor în materie de ajutoare de stat înainte de punerea lor în aplicare, acesta nu le obligă, în schimb, să acorde un ajutor, chiar dacă el se înscrie în cadrul unei scheme de ajutoare aprobate printr-o decizie a acestei instituții. O astfel de decizie are ca obiect și ca efect numai autorizarea unei scheme de ajutor, declarând-o compatibilă cu piața internă, iar nu să o impună statului membru în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea din 20 noiembrie 2008, Foselev Sud-Ouest, C-18/08, EU:C:2008:647, punctul 16, Hotărârea din 20 mai 2010, Todaro Nunziatina & C., C-138/09, EU:C:2010:291, punctul 52, precum și Ordonanța din 30 mai 2018, Yanchev, C-481/17, nepublicată, EU:C:2018:352, punctul 22).

24 În consecință, decizia Comisiei de aprobare a unei scheme de ajutor de stat nu se opune păstrării de către statul membru în cauză a posibilității de a refuza acordarea unui ajutor în temeiul acestei scheme (a se vedea în acest sens Ordonanța din 30 mai 2018, Yanchev, C-481/17, nepublicată, EU:C:2018:352, punctul 22).

25 În speță, nici împrejurarea că, ținând seama de sistemul de soluționare a cererilor instituit și de plafonarea resurselor disponibile, refuzul acordării creditului fiscal în cauză întemeiat pe lipsa unei declarații pe proprie răspundere ar avea un caracter definitiv nu poate fi de natură să repună în discuție considerațiile care precedă.

26 În aceste condiții, o astfel de cerință nu poate fi considerată contrară nici principiului proporționalității.

27 În consecință, trebuie să se răspundă la întrebarea preliminară că articolul 108 alineatul (3) TFUE, Decizia din 25 ianuarie 2008 și principiul proporționalității trebuie interpretate în sensul că nu se opun unei legislații a unui stat membru potrivit căreia acordarea unui ajutor în temeiul unei scheme de ajutor instituite de acest stat membru și autorizate prin această decizie este condiționată de o declarație a solicitantului potrivit căreia nu a beneficiat de ajutoare declarate de către Comisie ilegale și incompatibile, pe care ar fi omis să le ramburseze sau să le depună într-un cont blocat, chiar dacă nu face obiectul unei cereri de recuperare și în pofida faptului că decizia menționată nu prevede o asemenea cerință.

Cu privire la cheltuielile de judecată

28 Întrucât, în privința părților din litigiile principale, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a șasea) declară:

Articolul 108 alineatul (3) TFUE, Decizia C(2008) 380 a Comisiei din 25 ianuarie 2008 „Ajutor de stat N 39/2007 – Italia – Credit fiscal pentru noile investiții în zonele defavorizate” și principiul proporționalității trebuie interpretate în sensul că nu se opun unei legislații a unui stat membru potrivit căreia acordarea unui ajutor în temeiul acestei scheme de ajutor instituite de acest stat membru și autorizate prin această decizie este condiționată de o declarație a solicitantului potrivit căreia nu a beneficiat de ajutoare declarate de către Comisia Europeană ilegale și incompatibile, pe care ar fi omis să le ramburseze sau să le depună într-un cont blocat, chiar dacă nu face obiectul unei cereri de recuperare și în pofida faptului că decizia menționată nu prevede o asemenea cerință.

Semnături